

ajdovščina, 10. junija 1967

Izbor in merila

Nikoli ni lahko izbrati malo reči ali stvari izmed mnogih, zlasti če moramo izbrati najslabše ali najboljše ali najprimernejše med množico podobnih ali skoraj enakih. Še zlasti težko pa je, če moramo izbrati ljudi izmed ljudi in to zato, da bi izbrali postavili v slabši položaj od tistih, ki so ostali. Čeprav je nemogoče opraviti tako dejanje, ne da bi vsaj nekateri pri tem menili, da se jim je zgodila krivica, je obseg takega občutka vendarle odvisen od merila za izbor in njegove dosledne uporabe.

Ko je delavski svet sklenil, da se v podjetju zmanjša obseg proizvodnje tkanin in s tem tudi število zaposlenih v tkalnici, je kot merilo za izbor delavcev, katerim naj se odpove delo v podjetju, določil uspešnost dela, od česar naj se odstopi le v primeru najtežjih socialnih stanj, v katerih žive posamezni delavci, ki bi sicer po merilu uspešnosti dela prišli v poštev za odpoved dela.

Svet ekonomske enote tkalnica, ki je razpravljal o tem, katerim delavcem naj se odpove delo, je že na začetku svojega dela ugotovil, da bo moral upoštevati dvoje dejstev: prvič, da je število delavcev, za katere se da reči, da so očitno slabši od drugih, le majhno, in drugič, da bo nujno moral širše upoštevati socialno stanje posameznih delavcev. Če k temu dodamo še dejstvo, da v določenih primerih delavcu ni mogoče odpovedati dela (ko je na bolezenskem ali letnem dopustu, ko je delavka noseča itd.), vidimo, da sta svet EE tkalnica in komisija za nastov in prenehanje dela imela zares težko in odgovorno nalogo.

Ozko gledano samo s stališča podjetja bi bilo seveda najprimernejše odpovedati delo izključno manj uspešnim delavcem, ne oziraje se na njihovo socialno stanje. Toda vedeti moramo, da v naši družbi socialno varstvo še ni najprimerneje urejeno, da so možnosti občine na tem področju zelo omejene, in končno: da je tudi podjetje del te občine, komune in mora biti zato naša skrb in naloga tudi sodelovanje v reševanju takih družbenih problemov kot so zagotavljanje dela ljudem, ki so edini hranilci družine, tik pred pokojem, bolehní, invalidi ipd.

Tako se je zgodilo, da je bilo delo odpovedano ne le dobrim, ampak celo mnogim izmed najboljših delavk. Takšen je bil pač rezultat merila, ki ni moglo biti samo suhi tehnični zbir podatkov o delavcih, ampak se je moralo nujno vsaj delno spremeniti tudi v živo človeško.

In če je pri tem prišlo do kakih zmot, jih moramo ocenjevati kot pojav, ki se nam velikokrat vsili proti naši volji, a moramo živeti z njim in ga skušati odpraviti, ker je tudi to človeško.

G S

IZ VSEBINE:

- Str. 2 Sklepi organov upravljanja
Delavski svet in upravni odbor konstituirana
- Str. 3 Sodelovanje samoupravljalcev
- Str. 6 Delavske športne igre
- Str. 8 Vsega po malem za vse

Vzroki in okoliščine, v katerih zmanjšujemo proizvodnjo tkanin

V tem kratkem sestavku nimam namena obravnavati vprašanja zmanjšanja proizvodnje tkanin in s tem v zvezi znižanja števila zaposlenih s formalnopravne strani, pač pa osvetliti problem z vidika ukrepov za izboljšanje našega položaja ter z vidika okoliščin, ki so privedle do tega ukrepa.

V zvezi s tem naj ponovim že znana dejstva, da se je položaj tekstilne industrije v drugem letu od uveljavitve reforme zaostrial znatno bolj kot v nekaterih drugih vejah gospodarstva. Tak položaj ocenjujejo v tekstilnih krogih kot razumljive in pričakovane posledice ukrepov za izvajanje reforme, vendar s precejšnjo mero anarhije, ki jo povzročajo nekateri nerazumljivi ukrepi za njeno izvajanje. Predvsem je jasno, da je že sam namen reforme — postaviti naše gospodarstvo na višjo raven v pog-

To pa je skupaj z nerazumljivim uvozom tekstila povzročilo naraščanje zalog že proti koncu preteklega leta, zlasti pa od začetka letošnjega leta, tako da so dosegla že zaskrbljujoč obseg. Spričo pomanjkanja kreditnih sredstev in omejitev v kreditiranju, banke takih zalog ne morejo kreditirati, zato je prišlo v tekstilni industriji do razprodaje zalog po cenah, ki še daleč ne krijejo stroškov, da bi si na ta način zagotovili najnujnejša sredstva za nadaljnje obratovanje. Hkrati pa lahko pričakujemo v naši industriji in tudi v naši tovarni porazne finančne rezultate v poslovanju tekočega leta.

Kakšen je izhod iz te situacije?

Glede na navedeno se postavlja pred nas v pogledu proizvodnje povsem jasna orientacija; proizvodnja na zalogo ni več mogoča, da bi kasneje to proizvodnjo prodali z izgubo, niti ne

ledu rentabilnosti, ekonomičnosti in produktivnosti dela ter ga tako približati evropski ravni in drugim gospodarsko razvitim državam, s katerimi se vse pogostje in v vedno večjem obsegu srečujemo na zunanjem trgu, kakor tudi spraviti vse vrste potrošnje v okvire naše zmogljivosti, toda nekateri ukrepi v zvezi s reformo delujejo ravno nasprotno. Med te lahko prištevamo zmanjšanje denarja v obtoku za vsako ceno in ne glede na posledice ter anarhičen, nekontroliran, tako imenovan intervencijski uvoz.

V dosedanjem obdobju izvajanja gospodarske reforme so se skladno s cilji reforme izvršili določeni premiki v cenah potrošnih dobrin, s tem pa se je menjala tudi struktura potrošnje; skratka: več denarja potrošimo za osnovne življenjske potrebe, za elektriko in druge storitve ter manj za druge potrošne predmete, med katerimi zaostaja tudi potrošnja tekstila.

moremo ob pomanjkanju obratnih sredstev zagotoviti kritja takih zalog. Torej lahko v bodoče proizvajamo le toliko tkanin, kolikor imamo naročil in seveda kolikor smo glede na strojni park in sposobnost v stanju zagotoviti normalno kvaliteto. Pri drugi ali še slabši kvaliteti namreč nastaja izguba že pri proizvodnji in je dejansko tudi ni mogoče prodati.

Ker bodo ob zmanjšanju proizvodnje ustavljeni predvsem nerentabilni in slabši stroji, je mogoče pričakovati vpliv na boljši finančni rezultat kot sicer, kljub temu, da ostanejo režijski stroški podjetja kot celote skoraj nespremenjeni. Vendar bomo to dosegli samo pod pogojem, če bomo lahko zagotovili vsaj sedanjí obseg proizvodnje s predhodnimi naročili. V nasprotnem primeru pa lahko pride do ponovnega zmanjšanja proizvodnje ali celo do začasnega ustavitve obratovanja.

JS

Sklepi organov upravljanja

V maju je imel delavski svet samo eno sejo: 6. po vrsti v letošnjem letu dne 18. maja in prvo ob sodelovanju novoizvoljene polovice članov delavskega sveta.

Upravni odbor je imel v maju dve seji: 18. maja še v starem sestavu, 29. maja pa se je sestel že novoizvoljeni upravni odbor.

Oba osrednja organa upravljanja sta se na prvih sejah po volitvah konstituirala, o čemer pišemo na drugem mestu. Poleg sklepov v zvezi s konstituiranjem sta oba organa sprejela še naslednje sklepe:

SKLEPI DELAVSKEGA SVETA

6. seja dne 18. maja 1967.

Po svojem konstituiranju je delavski svet poslušal poročilo predsednika upravnega odbora o delu upravnega odbora in o delu podjetja v zadnjem letu, nakar je s sklepi razrešil prejšnji upravni odbor, imenoval komisijo za izvedbo volitev upravnega odbora in s tajnimi volitvami izvolil nov upravni odbor.

Nato je delavski svet obravnaval predlog o zmanjšanju proizvodnje tkanin v EE tkalnici zaradi nadaljnjega zastoja v prodaji tekstilnih izdelkov. Delavski svet je v tej zvezi sprejel predlog o zmanjšanju proizvodnje tkanin in zaradi tega tudi števila zaposlenih v EE tkalnici in o uvedbi štiriizmenskega dela v previjalnici in sukalnici predilnice, kar naj bi bilo gospodarsko smotno in bi prispevalo k reševanju zaposlitve delavcev, ki jim bo treba odpovedati delo v podjetju. Zaradi vse večjega zastoja tudi v prodaji preje pa ta rešitev za sedaj ne pride v poštev.

Na predlog komisije za nabavo, prodajo, oceno in likvidacijo osnovnih sredstev je delavski svet sprejel naslednje tri sklepe: o nabavi cisterne za gorilno olje, o likvidaciji 12 mehanskih stelij in o prodaji prejšnje telefonske centrale.

Na koncu je delavski svet zaradi sedanjega težkega finančnega stanja sprejel sklep, da za nedoločen čas ne bo več obravnaval vlog za odobritev finančne pomoči.

SKLEPI UPRAVNEGA ODBORA

18. seja dne 18. maja 1967.

Na tej seji je upravni odbor sprejel sklep o tem, da se začne s 1. majem uporabljati sklep delavskega sveta o nagrajevanju trgovskih potnikov glede na prodane količine (določen promil od vrednosti prodanega blaga), s tem da v trimesečni mrtvi sezoni, ko prodaja skoraj miruje, prejema osební dohodek v višini povprečja plansko normirane prodaje za en mesec in da te osebne dohodke, ko poteka prodaja normalno, poračunajo za razdobje enega leta.

Ob koncu seje je upravni odbor razpravljal še o merilih za odpovedovanje dela delavcem zaradi zmanjšanja proizvodnje v tkalnici. Zavzel je stališče, da je treba pri tem gledati na uspehe pri delu, vendar pa upoštevati tudi socialno stanje posameznih delavcev. S tem stališčem je naslednjega dne seznanil tudi delavski svet.

1. seja dne 29. maja 1967.

Na tej seji se je novoizvoljeni upravni odbor konstituiral. V zvezi s to točko se je razvila živahna razprava o delu podjetja in posameznih strokovnjakov, o odnosih med njimi in o izvajanju sprejetih sklepov upravnega odbora. Upravni odbor je na koncu razprave sprejel sklepe o tem, da bodo odslej seje upravnega odbora vsak ponedeljek, da bo na vsaki seji podano poročilo o izvajanju sklepov zadnje seje (kot velja to za seje delavskega sveta) in da se na prihodnji seji odgovori na vsa vprašanja, ki so bila postavljena v razpravi.

G S

Z delavskih športnih iger

Delavski svet in upravni odbor konstituirana

Predsednik DS je Drago Ergaver,
predsednik UO pa Stane Bačar

Delavski svet se je sestel z novoizvoljeno polovico svojih članov na prvo sejo po volitvah dne 18. maja 1967. Najprej se je konstituiral (potrditev mandatov novih članom, izvolitev predsednika in namestnika predsednika). V tej zvezi je sprejel sklepe o potrditvi poročila predsednika volilne komisije o pravilnosti volitev delavskega sveta, o imenovanju članov verifikacijske komisije, o potrditvi mandatov novoizvoljenih članov in o izvolitvi predsednika delavskega sveta in njegovega namestnika.

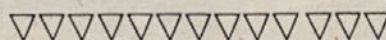
Za novega predsednika delavskega sveta je bil izvoljen Drago Ergaver, pomočnik vodje EE tkalnica, za njegovega namestnika pa Ivan Perhavec, ključavničar v pomožnih obratih.

Nato je delavski svet razrešil prejšnji upravni odbor, imenoval komisijo za izvedbo volitev novega in ga nato izvolil s tajnim glasovanjem.

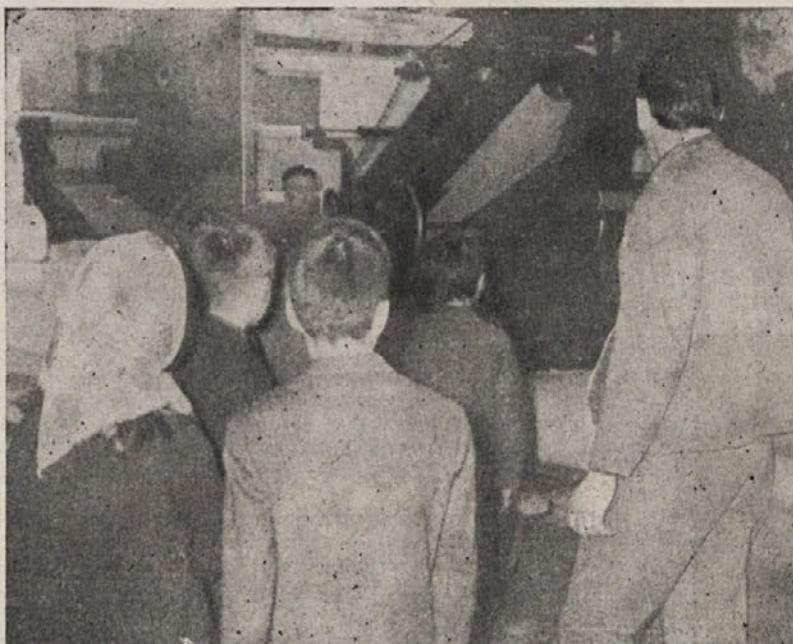
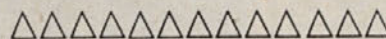
Novi upravni odbor se je sestel na svojo prvo sejo dne 29. maja 1967. in se konstituiral. Za predsednika je ponovno izvolil Staneta Bačarja, mojstra v predpredilnici, za namestnika predsednika pa Erno Žunič, vodjo kontrolne službe.

V maju so se konstituirali tudi vsi sveti ekonomskih enot. Za predsednike posameznih svetov so bili izvoljeni:

v EE tkalnica — Vinko Ličen,
v EE predilnici — Jože Skoflič,
v EE uprava — Erna Žunič,
v EE pomožni obrati — Jože Rljavec,
v EE oplemenitilnica — Tone Kodrič

D O P I S U J T E V
AJDOVSKI TEKSTILEC!

V zadnjem času si je našo tovarno ogledalo več skupin šolarjev

Člani novega upravnega odbora

V novi upravni odbor so bili izvoljeni: Stane Bačar, Elizabeta Kodrič, Stane Zorč, Franc Samec, Tone Kodrič, Erna Žunič, Stane Hladnik in Marko Buda. Direktor je član upravnega odbora po svojem položaju.

Za namestnike članov upravnega odbora so bili izvoljeni: Zvone Kreševac, Anica Nevreden in Julka Čermelj.

Naša blagajna vzajemne pomoči

Pri naši sindikalni podružnici imamo sklad, v katerega prispevajo člani samopomoči redno vsak mesec določen denarni znesek. Članov je skupno 184. Le-ti vplačujejo v sklad vzajemne pomoči povprečno po 5 N din na mesec, iz njega pa lahko dvignejo samopomoč le tisti člani delovne skupnosti, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

1. član samopomoči postane lahko vsak član delovne skupnosti, ki je zaposlen pri nas najmanj 6 mesecev;

2. član si lahko izposodi iz sklada le določeno višino denarnega zneska glede na vplačano višino mesečne vloge, n. pr. član, ki vplača mesečno 5 N din, lahko dvigne znesek do 600 N din;

3. izposojen denar mora vrniti v enem letu;

4. v nujnih primerih lahko dvigne samopomoč tudi takoj (v primeru smrti, nesreče v družini).

Želimo, da bi čimveč članov delovne skupnosti izrabilo to ugodnost. Ti zneski niso posebno visoki, vendar so marsikdaj dobrodošli, saj vam pomagajo mimo trenutnih težav in finančnih problemov, hkrati pa so ta posojila brezobrestna. Da bi se ta naš skupni sklad še povečal, želimo, da se včlaní v samopomoč vsak član naše delovne skupnosti, ki je do danes s tem odlašal.

Sindikalna podružnica

Spoznavajmo svoje pravice in dolžnosti z dela

NAČINI IN POGOJI ZA PRENEHANJE DELA

Delavcu lahko preneha delo v delovni organizaciji samo na načine in ob pogojih, ki jih določa temeljni zakon o delovnih razmerjih. To pomeni, da delovna organizacija s svojimi splošnimi akti (statut, pravilniki) ne more določiti kakega drugega načina ali pogoja za prenehanje dela.

Naštetje posamezne načine oziroma pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da delavcu preneha delo v podjetju:

Po volji delavca in neodvisno od volje delovne skupnosti:

- z delavčevim izstopom iz delovne skupnosti z upoštevanjem odpovednega roka,
- z delavčevim izstopom iz delovne skupnosti brez upoštevanja odpovednega roka — samovoljno prenehanje dela,

Po volji delavca in delovne skupnosti:

- s sporazumom med delavcem in delovno skupnostjo

Po volji delovne skupnosti in proti volji delavca:

- če se odpravi delovno mesto
- če se trajneje zmanjša obseg dela oziroma poslovanja,
- če se ugotovi, da delavčeva delovna sposobnost ne zadovoljuje zahtev delovnega mesta, na katerem dela,
- ko dopolni pokojninsko dobo 40 let (delavec) oziroma 35 let (delavka),
- če se je začel postopek za odpravo ali prenehanje podjetja,
- če je izključen iz podjetja,
- če ne izpolni uspešno zahtev poskusnega dela,

Neodvisno od volje delavca in delovne skupnosti:

- če ga pristojni organ socialnega zavarovanja spozna za trajno in popolnoma nezmožnega za delo,
- če mu je po določbah zakona oziroma po pravno močni odločbi sodišča ali kakšnega drugega organa prepovedano opravljati delo na delovnem mestu, na ka-

tero je razporejen, — če je obsojen na zapor, daljši kot 3 mesece,

— če mu je izrečen varnostni, vzgojni ali varstveni ukrep, ki naj traja več kot 3 mesece,

— če je postal invalid in more brez poklicne rehabilitacije delati na drugem ustreznem delovnem mestu, podjetje pa nima prostega takega delovnega mesta.

V tem in naslednjih sestavih bomo podrobneje opisali posamezne načine, vendar ne po vrsti, kot smo jih našli, ampak po tem, kateri se pogosteje pojavljajo ali so trenutno aktualnejši. O samovoljnem prenehanju dela pa smo že pisali.

Zaradi zmanjšanja proizvodnje tkanin je bilo v zadnjem času največ prenehanj dela zaradi trajnejšega zmanjšanja obsega dela oziroma poslovanja, nekaj primerov prenehanja dela pa je bilo tudi zaradi odprave delovnih mest. Zato si bomo tokrat ogledali ta dva načina prenehanja dela.

Odprava delovnega mesta — enako pa tudi zmanjšanje števila delavcev na delovnem mestu — je lahko razlog za prenehanje dela, če je do odprave ali zmanjšanja števila delavcev na delovnem mestu prišlo zaradi izpopolnitve organizacije dela, izpopolnitve delovnega procesa in delovnih postopkov v delovni organizaciji ali če je delovno mesto odpravljeno zaradi poslovnega sodelovanja oziroma spojitve dveh ali več delovnih organizacij. To pomeni, da iz drugih razlogov ni mogoče odpraviti delovnega mesta. Toda tudi v tem primeru mora biti delovno mesto odpravljeno po enakem postopku, kot velja za njegovo ustanovitev. Po sedanjih ureditvah je torej za odpravo delovnega mesta v podjetju potreben sklep delavskega sveta, ker edino ta organ delovna mesta tudi ustanavlja.

V primeru odprave ali zmanjšanja števila delavcev na delovnem

mestu sme prenehati delo le delavec, ki je delal na delovnem mestu, ki se odpravlja ali na katerem se zmanjšuje število delavcev. Pa tudi v tem primeru sme delovna skupnost (v našem podjetju je za to pristojna komisija za nastop in prenehanje dela) skleniti, da delavcu preneha delo le, če nima možnosti, da bi delavca razporedila na drugo ustrežno delovno mesto, ali če je delavec odklonil, da bi se uspo-

pristojen za razširitev obsega dela. Zaradi zmanjšanja obsega dela se navadno ne zmanjša število zaposlenih samo na enem delovnem mestu, ampak na več delovnih mestih, ker je pač delovni proces povezan. Tako pri zmanjšanju proizvodnje tkanin ni prenehalo delo samo tkalkam, ampak tudi delavcem na drugih delovnih mestih.

Pri obravnavanju navedenih dveh načinov prenehanja dela je treba omeniti delavčev pravico, da se vrne na delo v delovno organizacijo, če le-ta v enem letu ponovno vpelje delovno mesto oziroma vpelje podobno delovno mesto ali poveča število delavcev na delovnem

Preurejanje prostorov za novo oplemenitilnico

sobil za delo na drugem delovnem mestu, ki mu je bilo ponujeno.

Zmanjšanje obsega dela v delovni organizaciji je lahko razlog za prenehanje dela delavca, če se iz kakršnegakoli razloga trajneje zmanjša obseg dela. Sklep o takem zmanjšanju sprejme isti organ, ki je

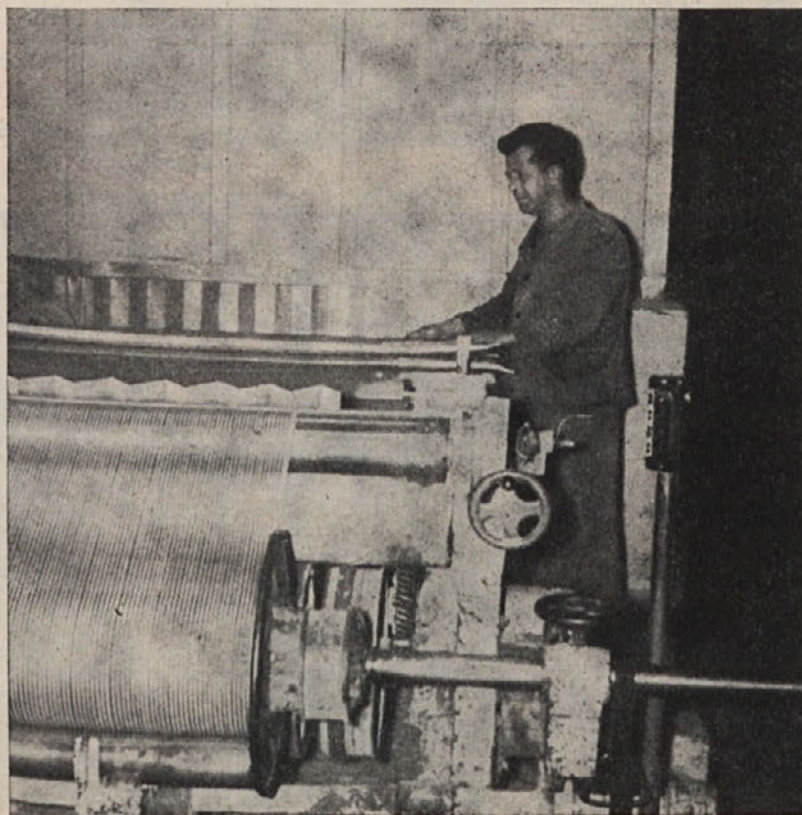
mestu, za katero delavec po svojih delovnih sposobnostih zadovoljuje zahteve. Po pravilniku o delovnih razmerjih našega podjetja mora kadrovska služba v takem primeru obvestiti delavca, ki mu je prenehalo delo, o njegovi možnosti za ponoven nastop dela. GS

Sodelovanje samoupravljalcev

Na sejah samoupravnih organov lahko dosledno opazimo, da ostaja določeno število članov pasivnih in ob obravnavani problematiki neprijetnih. Iz opazovanja vsakdanjega življenja v posameznih delovnih enotah pa lahko ugotovljamo nasprotno. Velikokrat vidimo, da napačno najraje nekoga drugega in ne sebe. Osebnostna odgovornost pa naj ne bi veljala na splošno samo za vodilni kader in nekatere člane samoupravnih organov, ampak tudi za slehernega delavca samoupravljalca, v proizvodnji. Ne smemo misliti, da imamo kot upravljalci samo pravice in ne tudi dolžnosti. Na primer: član delavskega sveta glasuje za nek predlog in ko pride med delavce, ki ga vprašujejo, zakaj je bil predlog sprejet, jim ne ve odgovoriti, ker se je ob sami razpravi vse premalo zanimal. Dogodi se celo, da jim odgovori, da bodo sklepe že prebrali na oglasni deski ali v časopisu. Menimo, da tovrsten način ni tovariški in tak član si zares lahko očita, da je bil z zaupanjem izvoljen, da bo zastopal določeno skupino sodelavcev v najvišjem samoupravnem organu podjetja. Upravičeno se sprašujemo, kakšno korist ima delovna enota in delovna skup-

nost od člana, ki je sicer prisoten na seji, a je stalno tiho in ne podeli svojega mnenja in stališč svojih sodelavcev. Ob tem bi lahko ugotovili, da volimo v samoupravne organe pogosto take sodelavce, ki znajo kritizirati v sami delovni skupini, ne spregovorijo pa potem tam, kjer bi morali.

Z nanizanimi kritičnimi opombami bi želel poudariti in vplivati na to, da bi se vsi, ki sodelujejo v kateremkoli organu, potrudili, da bi bile seje bolj živahne. S tem mislimo, da bi misli in mnenja, ki jih izražamo, pomagala prečistiti in nakazati dobre in slabe strani obravnavanih problemov. Skupne uspehe in zadovoljstvo bomo dosegli samo takrat, ko bomo prenašali in govorili o morebitnih željah svojih sodelavcev, ki jih bomo zbrali že pred sejo in ko bomo utemeljeno rekli, da se mnenja na naših sejah zares »krešejo«. Dejstvo je eno: vsakogar mora zanimati bodočnost podjetja. Le odkrit odnos in vsem razumljiva skupna stališča do vseh stvari so jamstvo, da bomo premagali posamezne egoistične težnje in da bomo kot delovna skupnost vlagali sredstva in napore za dobro nas vseh. EK

Skrobilec

KONTROLA KVALITETE TKANIN

Da bomo svoje tkanine lahko prodajali na domačem in tujem tržišču, jim moramo zagotoviti najboljšo kvaliteto.

Kvaliteta končnega izdelka — tkanine je odvisna že od kvalitete preje in pogojev, v katerih je bila tkanina tkana. S pravočasno in redno kontrolo se lahko že pred tkanjem izognemo marsikateri napaki, ki lahko nastane med fazami previjanja, snovanja, škrobljenja in vdevanja.

V ta namen se občasno šteje število pretrgov posameznih prej pri snovanju; v škroblnici se ugotavlja razlika v trdnosti neškrobljene in škrobljene preje.

Med tkanjem je kvaliteta največ odvisna od same tkalke in stroja.

Za določanje kvalitete tkanin imamo posebne normative (JUS), ki so pri določenih vrstah tkanin veljavni za celo Jugoslavijo. Pri nas smo zaradi različnega namena uporabnosti tkanine razdelili v tri skupine: A, B in C.

A skupina — zajema enostavne flanelaste artikle, ki niso preveč zahtevni. Pri tej skupini se bonificirajo napake, ki so zelo vidne in kvarijo videz tkanine.

B skupina — zajema artikle, ki so namenjeni za izvoz (v glavnem surovi) in pa enostavnejše »domače« artikle. Ti artikli imajo gladko površino (niso kosmateni), zato so tudi napake bolj vidne kot na tkaninah iz A skupine. Na pravilno označevanje napak moramo posebno paziti pri tkaninah, ki so namenjene za izvoz.

V tretji — C skupini pa so najzahtevnejši artikli, ki so namenjeni za domače tržišče — uporabni za lahko in težko konfekcijo (ženski plašči, obleke, kostimi, otroški plašči). Kvalitetne skupine

a) Enostavni flanel. artikli: Elida, Fl. rjuhe, Fjord, Avala, Fauna, Toni, Jordan, Snežnik, Murka, Flamingo;

b) Surovi izvojni in enostavni domači artikli: »850«, Mitja, Ren, Peter, Orion, Danica, Sanite, Evelin, Mojmir, Beti;

c) Zahtevni domači artikli: Vojka, Vanda, Neva, Maruša.

Napake, ki se pojavljajo v tkanini, ločimo v dve skupini: velike in majhne. Velike, ki pomenijo izrez tkanine, se označujejo z zelenimi znaki, manjše pa z belimi.

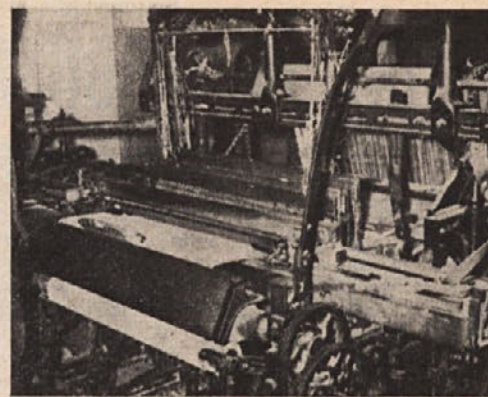
K majhnim napakam štejemo: neenakomerno prejo, mešan votek do dolžine pet centimetrov, madeže, majhne goste oziroma redke proge, nepoiskani votek, frotirajoči votek, večji zapredki itd.

K večjim napakam pa spadajo vse, ki so večje od že omenjenih, in raztrgana mesta v tkanini, zelo vidni napačni vdevi, gnezda, manjkajoče osnovne in votkovne niti, izrazite zanke, odstopanje v barvi itd.

Po številu znakov se tkanini določi klasa: I., II. ali III. Preden določimo klaso, moramo vedeti tudi za uporabnost tkanine. Pri artiklih, ki so namenjeni za konfekcijo, je dovoljena ena napaka na osem metrov, pri drugih pa se lahko ponavlja na dolžino šestih metrov. V laboratoriju se preizkuša trdnost tkanine, ugotavlja se teža kvadratnega metra, teža tekočega metra, tkaninam se meri gostota, ugotavlja se Nm in odstotek skrčenja ter tkanja po osnovi in votku.

Trdnost tkanin se meri z dinamometrom. Preizkuša se 5 x 10 cm velika tkanina (5 poizkusov za trdnost osnove, pet za votek). Dinamometer pokaže trdnost v kilogramih.

Teža tkanine: Da lahko ugotovimo težo kvadratnega metra izrežemo 5 kosov tkanine velikosti 10 x 10 cm. Vzorce stehamo na tehtnici; iz povprečja dobljenih tež in širine tkanine dobimo težo tekočega metra.

Gostoto merimo s posebnim povečevalnim steklom — lupo (povečava: 10-krat). Dovoljeno odstopanje v gostoti je 5%.

Stevilka preje, iz katere je tkanina izdelana, se določa s tehtanjem določene dolžine osnovnih in votkovnih niti. Iz dolžine in teže dobimo Nm.

Skrčenje se ugotavlja na tkanini velikosti 50 x 50 cm. Tkanino kuhamo 10 minut v mehki vodi z dodatkom mila in sode. Ko se vzorca posušita pri sobni temperaturi, ju navlažimo in zlikamo. Iz povprečja dobljenih rezultatov izračunamo odstotek skrčenja.

Stkanje merimo v smeri votka in osnove. Na tkanini odmerimo poljubno dolžino (cca 25 cm). Izpuljene osnovne niti zravnamo in iz povprečja dobljenih dolžin dobimo odstotek stkanja.

S stalno kontrolo tkanin odkrivamo in odстранjujemo izvore pomanjkljive kakovosti, ocenjujemo sposobnost tehnološkega procesa pri oplemenitenju tkanin ter skušamo držati kvaliteto na takem nivoju kot jo predpisujejo JUS standardi in zahtevajo naši kupci.

Z B

Maziva za vzdrževanje strojev in organizacija mazanja

Temperaturo, pri kateri na površini olja nastane toliko gorljivih par, da se le-te pri približanju plamenu trenutno vnamejo, imenujemo **plamenišče**. Plamenišče moramo vsekakor razlikovati od gorišča. Gorišče je tista stopnja temperature, pri kateri olje na površini po vžigu samo od sebe, brez prisotnosti kakršnegakoli plamena še dalje gori. Gorišče je v splošnem 40 do 50°C višje od plamenišča.

Ti dve lastnosti sta pomembni za presojanje kakovosti oziroma uporabnosti olj, ki jih uporabljamo za mazanje pri visokih temperaturah, prav posebno pa za ocenjevanje kompresorskih in cilindričnih olj.

Nevtralizacijsko število so včasih imenovali tudi kislinsko število. To število določa vsebino prostih mineralnih in organskih kislin v olju. To število podajamo v miligramih kalijevega hidroksida, ki je potreben za nevtralizacijo 1 grama olja. N. pr. podatek NŠ 0,5 mg KOH/g pomeni, da potrebujemo za nevtralizacijo vseh kislin, ki so v 1 g olja, 0,5 mg kalijevega hidroksida.

Nevtralizacijsko število je podatek, iz katerega moremo sklepati na postaranost, še bolj izrabljenost olj. Poznajo je, da s staranjem narasča vsebina kislin v olju. Nič več dopustna zgornja meja je približno 1,5 mg KOH/g, v izjemnih primerih celo 3,0 mg KOH/g. To število je

izredno primerno za presojanje izrabljenosti čistih mineralnih olj brez dodatkov. Za nekatere vrste sodobnih olj s posebnimi kemičnimi dodatki za povečanje odpornosti proti visokim pritiskom in podobno pa je ta vrednost povsem izgubila pomen za oceno izrabljenosti olja.

Poznajo je, da se pri ohlajevanju povečuje viskoznost olja, dokler ne postane tako gosto, da več ne teče. Razen tega se pri nekaterih oljih z ohlajevanjem začne izločevati kristalni parafin, ki povzroči strjevanje olja. Temperaturo, pri kateri se gladina olja v epruveti, če le to nagnemo za 45°, v 10 sekundah ne vrne v vodoravno lego, imenujemo **strdišče olja**.

Strdišče je zelo važen podatek, kadar gre za mazanje naprav in strojev, ki v zimskih mesecih obratujejo pod vplivom nizkih zunanjskih temperatur. Olja s previsokim strdiščem utegnejo v omejenih pogojih obratovanja povzročati določene

V prejšnjem mesecu je prenehala delati v podjetju sodelavka našega lista **Marinka Lipovšek-Cernetova**, ki je vedno rade volje poskrbela za zabavne risbe in naše bralke v podobi in besedi seznanjala z novostmi iz mode.

Uredniški odbor se tovarišici Marinki lepo zahvaljuje za njeno pomoč ob prvih korakih našega lista in jo hkrati vabi, da se še kdaj oglasi s kakim prispevkom.

težave ali celo poškodbe. Oljem lahko strdišče tudi umetno znižujemo z dodajanjem posebnih dodatkov.

Načeloma delimo masti po dveh vidikih:

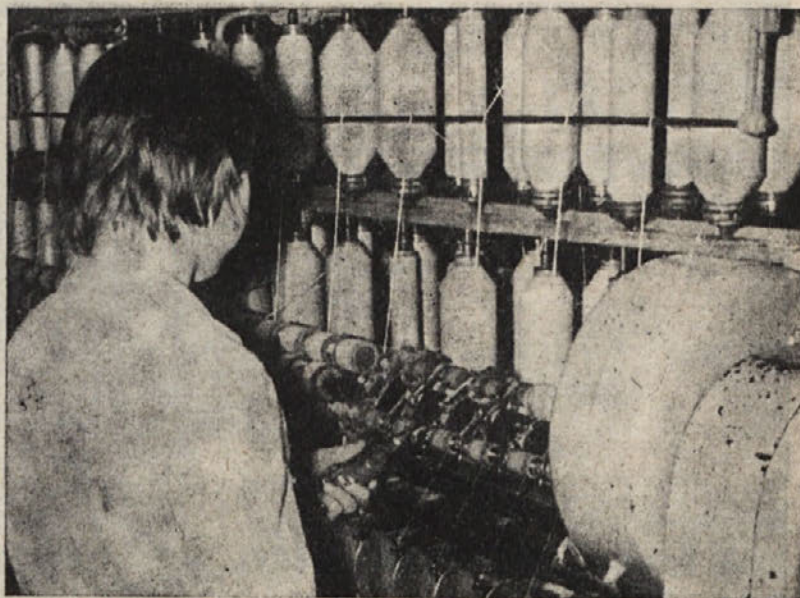
— po konzistenci ali trdoti,
— po vrsti mila, iz katerega so izdelane.

Merilo konzistence ali trdote masti je penetracija ali prodiranje. Merimo jo s posebno pripravo, imenovano penometer tako, da pustimo stožec, točno predpisane oblike in teže, 5 sekund prodirati v vzorec masti temperature 25°C. Globina prodiranja stožca, ki jo izrazimo z desetinkami milimetra, je penetracija masti.

Glede na penetracijo so masti po konzistenci razdeljene v sedem skupin, ki so označene s penetracijskimi števili od 0 do 6..

Penetracij. število	Penetracij. masti pri 25°C	Konzist. ali trdota masti
0	355—385	poltekoča
1	310—340	zelo mehka
2	365—295	mehka
3	220—250	srednje trdota
4	175—205	trda
5	130—160	zelo trda
6	85—115	trdota briketa

(se nadaljuje) MZ

Čiščenje raztezal

NAŠE DELO IN ODMOR

Zato, da se bomo laže lotili razlage ustreznosti preživljanja odmorov v naši delovni skupnosti, moramo spregovoriti nekaj besed o učinkovitosti odmorov za delavce nasploh.

Dobro vemo, da nam delo lahko pomaga, da ostajamo zdravi in odporni, v določenih delovnih okoliščinah pa delo izčrpa človeka in vodi k skrajšanju delovne in življenjske dobe. Vsak dan lahko opazujemo, kako zahtevajo tudi dela v tovarni standardizirane delovne postopke, gibi se ponavljajo in postajajo dolgočasni. Neizprosni ritem sodobnega življenja povzroča poleg telesne preutrujenosti tudi živčno izčrpanost. Samoobramba človekovega organizma proti vsemu temu je utrujenost in odpor proti nadaljevanju določenega dela. Med pomembnimi činitelji boja proti utrujenosti je poleg dobrih delovnih pogojev zlasti odmor.

Posebno vprašanje pri odmorih je, ali naj jih delavec preživlja aktivno ali pasivno, to je, ali

naj se med odmorom razgiba ali naj miruje (počiva). Seveda je odgovor za vsako vrsto dela drugačen. Pri fizično zares težkih delih naj delavec med odmorom počiva. Nekaj drugega je pri lahkih enoličnih delih, zlasti še, če poteka delo, sede, kjer je seveda nujen aktivni odmor. Večkrat lahko slišimo za napačno prepričanje ljudi, češ da je tako sproščanje organizma monotono in drugih psihičnih obremenitev, ki vračajo sicer človeku energijo in voljo do dela, potrebno le tistim, ki fizično veliko ne delajo, torej »onim iz pisarn«.

To še zdaleč ni res! Tovrstna rekreacija med delovnim odmorom je potrebna vsem. Posebno tisti delavec, ki dela pod vplivom povišane temperature, vlage, prahu, ropota še prav posebno potrebuje sonce, igre na prostem, sprehod po tovarniškem dvorišču ali kaj podobnega.

Kako pa je s preživljanjem odmorov pri nas?

Splošno lahko rečemo, da je glavni delovni odmor pri nas pomanjkljivo organiziran in zato nesmotno izkoriščen. Na jasnem smo si lahko, da povprečno četrtino čakanje na malico v tovarniški okrepčevalnici nima svojega namena. Tak odmor ni nikakršna sprostitev, če mora delavec več kot polovico časa, ki je namenjen odmoru, čakati v vrsti ter na hitro in pogosto na neustreznem mestu (na žalost nemalokrat ob strojih in zaprtih delovnih prostorih) pospraviti malico in hiteti nazaj na delovno mesto. Vsakdo bi se moral zavedati, da se delovna sposobnost mnogo hitreje vrne s pravilno izbrano obliko preživljanja odmora, od aktivnega (igra mi z žogo, gibanjem, telesnimi vajami) do pasivnega odmora (posedenje, ležanje), vendar ne v neposrednem delovnem okolju, ampak v tovarniški okrepčevalnici ali pa na lepo urejenem tovarniškem dvorišču. E K

Nesreče pri delu

V mesecu maju smo imeli tri nove nesreče: dve sta se zgodili neposredno pri delu, ena pa na poti na delo. Prva nesreča pri delu se je zgodila v EE predilnica, druga pa ponovno v EE pomožni obrati.

Delavka BČ je odvijala pramen z valjčka na česalnem stroju. Pri tem je zanemarila varstveni predpis, ki določa, da delavka ne sme čistiti valjčkov s prosto roko, da bi moral delavec nositi med delom zaščitna očala. Delavka je bila odsotna z dela 13 delovnih dni.

Delavec ES je obdeloval kovinski predmet in mu je med delom odletel opilek v desno oko. Za obdelavo podobnih predmetov nimamo varstvenega predpisa, da bi moral delavec nositi med delom zaščitna očala. Delavec je bil odsoten z dela 1 delovni dan.

Delavka SK je pri vstopu v avtobus dala roko med vrata avtobusa. Drugi sopotnik je iznenada zaprl vrata in ji z njimi stisnil prste na roki. Delavka je bila odsotna z dela 9 delovnih dni.

V maju je bilo zaradi nesreč pri delu izgubljenih skupno 45 delovnih dni. V številu izgubljenih delovnih dni sta všteti tudi podaljšani odsotnosti z dela iz prejšnjega meseca.

Vse tri slike prikazujejo pravilne oblike preživljanja odmorov v naši delovni skupnosti

VRSTE TKANIN

(1. nadaljevanje)

Tokrat nadaljujemo opis preostalih vrst tkanin, ki jih uporabljamo za perilo:

Šantung je navadno barvan v svetlejših tonih in se uporablja v iste namene kot popelin. Za šantung je značilen debelejši in neenakomerni votek. Tkejo ga kot svilen in bombažno tkanino pod imeni šantung, tusah in honan. Vsa ta imena so imena negojenih — divjih — sviloprežnih gosenic, ki izločajo neenakomerno svilen nit.

Sirina tkanine je 80—90 cm.

Preja v osnovi je navadno česana bombažna preja Nm 50—70. v votku pa šantung preja Nm 20—40.

Panama je zelo mehka in porozna tkanina za piletne srajce, bluže in obleke v panama vezavi. Skoraj vedno je mercirizirana in beljena ter barvana s stalnimi barvili.

Sirina tkanine je 80—90 cm.

preja Nm 50—70, v votku pa šantung preja

Batist tkejo v bombažni, laneni in volneni kvaliteti. Najbolj poznan je bombažni batist kot tanko, beljeno in mercirizirano platno, ki je včasih barvano v svetlih tonih ali pa potiskano z malimi svetličnimi vzorci in se uporablja največ za žensko spodnje perilo. Laneni batist je iz tanke česane lanene preje in ga prav tako uporabljajo za perilo pa tudi za ročna dela.

Sirina batista je 80 cm.

Preja je kardirana ali za boljše vrste tudi česana Nm 50—60.

Sifon je batistu podobno platno, le da je nekoliko močnejše in bolj škrobлено ter uporabno tudi za posteljno perilo.

Flanela je mehka in topla tkanina, ki je na obeh straneh kosmatena in se uporablja za zimsko moško, žensko in otroško perilo. Tkana je v platnu, kepru ali večrednem kepru, enobarvna, progasta ali karirana v pestrih vzorcih.

Volnena flanela je tkana iz mehke mikane ali česane volnene preje in jo uporabljajo za obleke in podloge pri športnih jopičih in plaščih.

Molton je težja flanela, tkana v platneni ali keprovi vezavi, včasih je tkana tudi z dvočilindrsko bombažno ali volneno prejo z dvojnimi

votkom in ga uporabljajo za tople podloge in podobno.

Sirina flanele je 75 do 80 cm.

Preja za osnovo je navadno Nm 34, za težje flanele pa tudi sukanec Nm 40/2. Pri flaneli votek kosmatimo in mora zato biti zelo mehko vita preja, n.pr. Nm 30/ flanelasto vitje.

Turing je zelo cenjena, navadno karirana tkanina za turistične in športne srajce. Tkan je v platneni vezavi in redki nastavi, da je tkanina čimbolj porozna.

Sirina blaga je 80 cm.

Preja je navadno melirani sukanec Nm 50/3 ali 60/3, pri slabših vrstah tudi Nm 50/2 v osnovi in votku; včasih pa celo kar enojna preja v votku.

Barhent se uporablja za iste namene kot flanela, le da je trpežnejši, ker je kosmaten samo na hrbtni strani. Tkemo ga tudi bolj v osnovnih vezavah, da je na lični strani v efektu osnova, ki je močnejša od votka; votek pa je v efektu na hrbtni strani, da ga laže kosmatimo.

Sirina blaga je 80 cm.

Tke se iz iste preje kot flanela.

Gradl barhent je gradlu podobno bombažno blago, le da je na hrbtni strani kosmateno. Uporablja se v zimskem času za moške spodnje hlače, mesarske jopiče in podobno.

Gradl je močna bombažna tkanina za bele laboratorijske plašče, progaste bolniške plašče, za mesarske jopiče in podobno. Temno barvani gradl se uporablja tudi za delovne obleke v tovarnah in raznih delavnicah. Tkan je v vezavi keper in v ribjem kepru.

Sirina gradla je 80 do 140 cm.

Preja za osnovo in votek je Nm 34/2 ali Nm 40/2, v slabših vrstah gradla uporabljamo tudi enojno prejo.

Kalmuk, imenovan tudi beli ber ali molton je dvojna (dubl) flanela. Tkan je z raznobarno lično in hrbtno stranjo ali v vezavnih vzorcih menjaje z dvojnimi raznobarnimi votkom. Uporablja se za jutranje moške in ženske halje, otroške odeje, za podloge pri likanju in dr. Tke se v višini 80, 120 in 140 cm. Preja za osnovo je bombažni sukanec Nm 34/2 ali 40/2, ali celo 34/1, votek pa je mehko vita bombažna preja Nm 14 do Nm 20. PD

IZ ŽIVLJENJA KOLEKTIVA

DELAVSKE ŠPORTNE IGRE

Pri ocenjevanju delavskih športnih iger v Ajdovščini, moramo že takoj na začetku pohvaliti organizatorja: občinski sindikalni svet in občinski odbor za telesno kulturo. Pohvaliti zato, ker smo po dolgotrajnem mrtvilu v Ajdovščini spet doživeli mesec razgibanega športnega življenja. Res je, da je težko vsa tekmovanja ocenjevati s športne strani, ker so bila to tekmovanja sindikalnih podružnic in so bili tudi uspehi in rezultati precej »sindikalni«, vendar so svoj cilj gotovo dosegla. Cilj pa je bil vzbuditi že pozabljeno veselje do športnih tekmovanj in veselje do telesne kulture.

Športne igre so bile dobro organizirane. Tekmovanja po posameznih panogah so tekla po določenem razporedju brez zapletljajev. Morda so bili sodniki ob določenih trenutkih glede na kvaliteto tekmovalcev malce prestrogi, vendar objektivni.

Sindikalna podružnica naše tovarne je prijavila ekipe za vse discipline, ki so bile na programu: lahko pripomnimo, da od vseh v občini edina. K temu nas je vodila misel na cilj iger: množičnost in veselje do tekmovanja.

Razen kegljačev so se vsi naši tekmovalci premalo pripravljali. Morda so imeli vodje posameznih ekip preveč samozavesti, ki pa se je med tekmovanjem grdo maščevala. Težko je bilo izbrati ekipe, ker je v tovarni sorazmerno malo moške delovne sile in so morali nekateri tekmovalci tekati z ene tekme na drugo. Za vse ekipe pa velja, da so se premalo pripravljale in da so tekmovalci premalo resno vzeli tekmovanje. Precej tekem smo izgubili zaradi slabih živcev nekaterih tekmovalcev in zaradi preprirov. Vendar se mi zdi, da vsega ne bi bilo, če bi tekmovalci pred nastopom tekmovanja več trenirali in se tako med seboj bolj spoznali. Vendar je že tako, da so druge strani bolj važne in smo si mislili, da bo šlo tudi brez treningov. Pa ni šlo.

Na splošno lahko rečemo, da smo zadovoljni, ker smo nastopili v vseh tekmovanjih, da pa smo po posameznih disciplinah dosegli precej slabše uvrstitve, kot smo jih pričakovali in kot

bi jih glede na moč posamezne ekipe tudi lahko dosegli. No, pa pogledajmo, kako smo se odrezali po posameznih disciplinah. Pri tem moramo še pripomniti, da so nastopali v tekmovanju tudi pripadniki JLA s svojimi ekipami, vendar izven konkurence in se zato rezultati, doseženi z njimi, ne upoštevajo.

Namizni tenis: Tu smo v slabi konkurenci dosegli prvo mesto, kar je nedvomno lep uspeh Bogdana Čuka in Miloša Rušta, ki sta nas zastopala v tej disciplini.

Ballnanje: Že takoj na začetku moram reči: »Bravo, balinarji!« V izredno hudi konkurenci dosegli prvo in tretje mesto je res izreden uspeh, vreden pohvale. Zanimivo je, da je prvo mesto dosegla naša druga ekipa, v kateri so bili: Miloš Rušt, Stanko Hladnik, Stano Bačar I in Emil Peljhan. Vredna gledanja je bila njihova finalna tekma z ekipo »Mlinotesta«, ki je bila favorit, a so jih naši z lepo igro vseeno premagali. Pri tem srečanju je bilo na igrišču na vrtu »Primorja« najbolj »vroče«, največ navijanja in največ gledalcev. Naša prva ekipa, v kateri so tekmovali: Alojz Krapenc, Marijan Kalin, Stane Gorup in Cveto Božič je nastopila drugi dan tekmovanja nekompletno in je kljub temu dosegla tretje mesto.

Kegljanje: Tudi v kegljanju sta nastopili dve ekipi. Prva ekipa je dosegla drugo mesto, druga pa predzadnje mesto. Prva ekipa se je enakovredno borila z ekipo »Lipe« za prvo mesto, toda en izredno slab set je odločil. V prvi ekipi so bili: Stano Hladnik, Stane Zorč, Jože Skofič, Edo Makovec, Zvonko Posavac, Ivo Bat (Franc Weingerl). V drugi ekipi pa: Milan Pečenko, Ivan Perhavec, Cveto Božič, Miloš Rušt, Mirko Zunič in Stano Bačar II.

Streljanje: V streljanju je ekipa v sestavi Stano Bačar II, Jože Petre, Zvonko Kreševac, Jože Petrič in Vojko Stegovac dosegla tretje mesto, kar ustreza njeni realni moči.

Odbojka: Tretje mesto v odbojki je za ekipo, v kateri so igrali Stane Zorč, Mirko Zunič, Lino Kodrič, Drago Ergaver, Jože Petre, Silvo Kovšca, Filip Copic in Stane Bačar II vsekakor neuspeh, čeprav upoštevamo, da ekipa niti enkrat ni igrala v najmočnejši sestavi.

Rokomet: Ekipa je dosegla tretje mesto, kar pa lahko ocenjujemo glede na njeno moč, kot neuspeh. Verjetno bi dosegla boljše mesto, če bi nastopila v vseh srečanjih v najmočnejši sestavi. Odsotnost enega dobre

ga igralca se pa v ekipi, ki je praktično brez rezerve, zelo pozna. Igrali so: Maks Čermelj, Franc Furlan, Valentin Bratina, Drago Ergaver, Lino Kodrič, Leon Hrovatin, Bogomir Batagelj, Martin Štor in Zvonko Posavac.

Vlečenje vrvi:

Ekipa v vlečenju vrvi je nastopila oslajljena. V borbi z »Mlinotestom« ji tako res ni očitati, če je izgubila. Tekmovalo — vleklo je šest članov izbrane ekipe in dva »gledalca«: člani ekipe: Roman Likar, Jože Pahor, Milan Blaško, Dušan Stefanovič, Bernard Breclj, Stano Fakuč in »gledalca«, ki sta »vsokčila«: Valentin Bratina in Ivan Perhavec v »japonkah«. Dejstvo je, da je ekipa »Mlinotesta« izredno močna, a vendar sta tudi pomanjkanje skupnih vaj in nekompletnost ekipe dokaj pripomogla k temu, da so bili naši za »mlinarje« lahek plen. No, v občinskem merilu je ekipa tretja, čemur tudi ni kaj reči.

Tek v vrečah: Osvojeno tretje mesto ni tako slabo, čeprav bi bilo lahko tudi bolje, če upoštevamo, da konkurenca ni bila huda. Tekmovali so: Martin Murn, Egon Ergaver in Valentin Bratina. Med posamezniki je zmagal Valentin Bratina, ekipno pa je bila ekipa tretja.

Mali nogomet: Lahko rečemo, da smo pričakovali od ekipe: Miloš Rušt, Valentin Bratina, Vladimir Stibilj, Tomaž Breclj, Ivan Perhavec, Maks Čermelj, Zvonko Posavac in Evgen Ergaver več kot četrto mesto. Vendar so slabi živci odigrali odločilno vlogo, saj je sodnik v vsaki tekmi poslal najmanj enega od naših za nekaj minut na »hladno«.

Šah: O tem lahko kaj malo pišem. Odigrali so eno srečanje — izgubili in to je bil zanje konec. Sam sistem tekmovanja na izpadanje se mi za šah ne zdi pravilen. Bolj realno bi bilo, če bi igrala ekipe med seboj vsaka z vsako. Tudi od šahovske ekipe (Ignac Nadižar, Stane Zorč, Silvo Kovšca in Jože Petre) smo več pričakovali.

Tako torej, sindikalne športne igre so za nami. Bilo je precej lepih srečanj, veselih in žalostnih uric, a vendar naj na koncu velja: Takih tekmovanj si še želimo. Vsem, ki so nas zastopali v posameznih disciplinah, pa pohvala.

SB

Odbojkarji

»Mali« nogometaši

Tekmovalce naše balinarske ekipe

Rokometaši

PRIŠLI ... ODŠLI ...

V mesecu maju so se zaposlili pri nas:

Petar Brdar, trgovski potnik,
Bojan Zorc, trgovski potnik

... prenehali pa so delati:

Doroteja Bajec, Marija Batagelj, Joža Batagelj, Milena Bizjak, Ernesta Bajc, Nada Benko, Dragica Beltram, Ivanka Birska, Matija, Breclj, Franc Bratina, Jožka Černigój, Frida Černe, Dora Černigój, Simon Čermelj, Vladimir Čeho-

vin, Neva Furlan II, Sonja Hvala, Majda Ipa-vec, Marija Kobal, Helena Kompara, Franc Kante, Marinka Lipovšek, Ivanka Lemut, Ana Lozar, Nada Lavrenčič, Božena Mozetič, Zora Možina, Jože Marc, Zvonko Posavac, Pavla Rustja, Venceslav Rupnik, Helena Stibilj, Helena Strancar, Mara Štrukelj, Zdenka Trošt, Vlasta Vodopivec, Stanko Valič, Angela Vidmar, Magda Volk, Ida Vidmar, Ana Volk, Marta Zvokelj.

Stanje zaposlenih na dan 31. maja 1967:
581 žena, 236 moških — skupaj 817 delavcev.

Sonce je vir zdravja

Povsem razumljivo se nam zdi, da takoj, ko sonce posije malo močnejše, že hitimo v naravo — na morje in v gore ter izpostavimo svoje telo delovanju sončnih žarkov. Posebno ljudje, ki preživijo vse delovne dni v zaprtih prostorih, bi se radi v prostem času naužili sonca. V tem dostikrat pretiravajo in se vračajo z nedeljskih izletov in letnih dopustov vsi nejevoljni zaradi tega, ker se jim je sonce maščevalo za njihovo počrnost.

Človek nima v koži nobenih regulatorjev, ki bi ga opozorili, kdaj ima sonca dovolj. Šele po nekaj urah mu koža pordeči — na njej se napravi opekline prve stopnje, nastala pod vplivom ultravijoličnega dela sončnih žarkov. Če je bilo sončenje močnejše, so tudi posledice na koži hujše: pokažejo se mehurji, značilni za opekline druge stopnje. Razen znakov na koži pa se pojavi še zvišana telesna temperatura in celo bruhanje. Kasneje prehaja rdečica kože v pigmentacijo (pomnoži se količina temnejšega kožnega barvila, da postane koža rjava).

Preveč vnetemu uživalcu sonca še nasvet za prvo pomoč: na kožo, ki je samo pordela, je koristno namazati jajčni beljak, ki preprečuje nastajanje mehurjev. Koža, na kateri pa so mehurji že nastali, spada v zdravniško oskrbo in je raje ne mažimo z nobenimi mažami, da ne bo prišlo do okužbe.

Da se izognemo takim neljubim presenečanjem, je prav, da smo na začetku sezone sončenja previdni in zmerni. S tem, da se izpostavimo soncu za malo časa, dosežemo, da se koža soncu »privadi«, da se v njej po rahli rdečici ustvari vedno več barvila in postaja tako bolj odporna proti sončnim žarkom. Postopoma se čas sončenja lahko povečuje brez vsake nevarnosti.

Ne poznamo nobenih enotnih meril, ki bi predpisovala, kako naj reguliramo čas sončenja. Vpliv sončnih žarkov je namreč zelo odvisen od količine barvila, ki je značilna za posameznega človeka. Poudariti pa moramo: tudi v oblačnem vremenu je v zraku veliko ultravijoličnih žarkov in moramo s tem računati pri odmeri dolžine sončenja.

Razen ugodnega delovanja na kožo imajo sončni žarki še druge učinke: pomagajo pri zdravljenju raznih kožnih obolenj, tuberkuloze

kosti in sklepov, zvišujejo krvno barvilo v krvi in ugodno vplivajo na nastajanje kalcija v kosteh (zato je posebno priporočljivo sončenje dojenčkov). Ne smejo pa se sončiti zlasti bolniki z visokim krvnim pritiskom, bolniki s tuberkulozo pljuč in nekaterimi drugimi pljučnimi boleznimi ter zelo izčrpani ljudje.

Za konec: sonce krepi odpornost človeka in mu pomeni zdravilo, vendar, kot pravi ljudska modrost, z ničemer ne gre pretiravati.

M K

Vsako naše dejanje ni v veselje našemu otroku

Vživimo se v vloge roditeljev, saj zavzemajo le-te precejšnji del našega prostega časa. Mogoče vam bodo občasne misli o odnosih med vami in vašimi otroci v pomoč pri težavnem vzgojnem delu. Do tega me je privedlo pritoževanje roditeljev, da ne poznajo dovolj svojih otrok in da postopajo na nepremišljen način, ko ukrepajo. Res je otrokov notranji svet zapleten in je njegova vzgoja v srečnega in koristnega odraslega človeka zahtevna. Res je tudi, da vsega po zdravem razumu in osebnih izkušnjah ne moremo vedeti. Zato potrebujemo pojasnila, napotke in priporočila. Vendar pa vedo starši mnogo več o otrokovih potrebah in zahtevah, kot pa vsakodnevno upoštevajo in naredijo. Razlog za to so pa naše tekoče osebne težave, ki nas spremljajo z dela v tovarni domov in obratno. Ko smo sami prizadeti, vznemirjeni, jezni ali utrujeni, storimo navadno vse tisto, kar bi umirjeni koristneje izpeljali. Tokrat zato tale nasvet: pazimo nase vselej, ko bi najraje vse, kar vemo, pozabili in bi v svoji čustveni stiski lahko zagrešili nerodnosti, ki bi bile našemu otroku v škodo že tedaj ali kasneje.

E K

Zanimivosti

Poživilne lastnosti kave so odkrili okoli leta 1250. Tedaj so mohamedanski menihi iz samostana Ghebel Abor v Arabiji opazili, da postanejo njihove kozice, ki so se pasle okoli samostana, bolj živahne, če smukajo plodove nekega grmovja. Se sami so poskusili žvečiti zelene jagode teh grmičev. Ko so se prepričali o enakem učinku, so se začeli z zrnci krepčati za dolge ure molitve.

Statistika, izdelana po podatkih nogometnih tekem, je pokazala, koliko pretečejo med tekmo posamezni člani moštev: srednji napadalec in krilci po 8 kilometrov, krila in zveze po 10 kilometrov, srednji krilec 5 kilometrov, branilci 12 kilometrov. — Sodnik si nabere med tekmo povprečno po 10 kilometrov poti.

Svizci, ki žive v Alpah, prespijo v zimskem spanju 7 do 8 mesecev. Ta čas jim pade srčni utrip z 80 na 4 v minuti, sapo vdihnejo le enkrat na 5 minut (sicer dihanje 30-krat v minuti), temperatura pa jim zdrkne na 2 stopinji Celzija.

»Nakovance« v ušesu je edina kost človeškega telesa, ki ne raste in ni ob smrti človeka nič večja kot je bila ob njegovem rojstvu.

Pekoče dlačice na listih koprive so pravo čudo narave: na vrhu imajo glavico, ki se ob najmanjšem dotiku odkrhne, dlačica pa se z ostro konico zadere v kožo in izcedi v ranico jeked sok, ki povzroča neprijeten srbež.

Železnico so ljudje poznali pred parno lokomotivo. Prvi vlak je namreč redno vozil po tračnicah med angleškima mestoma Cardiff in Merthyr Tydfil (18 km) že leta 1795, le da so ga vlekli — konji.

POPRAVKI

Tudi v zadnji številki Tekstilca je nastalo nekaj tiskarskih napak. Popravljamo le tri največje:

— na 4. strani se mora naslov pravilno glasiti »Številčenje preje« in ne »Številčne preje«;

— na 5. strani je seznam prostih sobot oz. drugih prostih dni za eno vrstico premaknjen;

— na 6. strani sta zamenjana podnaslova pri fotografijah volišč uprave in oplemenitilnice.

V eni izmed prihodnjih števil Tekstilca bomo našim bralcem pojasnili, kako se pri tiskanju poigrava tiskarski škrt in povzroča napake.

IZLET NA NANOS

Skoraj leto dni so obratovodja, nadmojstra, mojstri, podmojstri, valjčkar in jermenar v predilnici zbirali denar za skupen izlet. Petsto din na mesec se lahko održe in malo po malo se denar nabere. Tako so imeli v skupni blagajni maja meseca že toliko denarja, da so sklenili, da ga je treba porabiti in:

Na sestanku skupnem so sklenili, da sredstva bodo porabili, sprejeli so enoten sklep, da v soboto gredo na izlet. Sklenili iti so v planine, ker tam njevoža hitro mine, tam gor je čist planinski zrak, ki si od nas želi ga vsak.

Odločili so se, da gredo na Nanos. Do Podnanosa z avtobusom in nato do Vojkove koč peš. Nekateri so ob tem sklepu sicer mencali, ker so se bali dolge in strme poti, vendar naravnost reči si tega ni upal nihče. Seznan jedil in pijače je obetal, da žejen in lačen ne bo nobeden.

Zdi se mi, da se že dolgo ni nihče iz predilnice tako žalostno oziral v nebo kot tiste dni pred izletom. Sla-

bo vreme z dežjem je obetalo kaj klavrnjo zabavo. No, sobotno jutro je prišlo. Zjutraj je sicer še kazalo precej žalostno, ker je bilo »precej oblačno z delno sončnostjo«, vendar, ker je »škata« vztrajno trdila, da bo lepo vreme, je bilo na avtobusni postaji že pol ure pred odhodom avtobusa vse živo. Delavke, ki so odhajale v soboto zjutraj z nočne izmene, so začudeno gledale, kaj pomeni ta »mojstrski« naval. Za vožnjo od Ajdovščine do Podnanosa lahko povemo le to, da se je sprevodniku zdelo zelo čudno, ker so potniki kar naprej gledali skozi okna in stegovali vratove, da vidijo, kakšno vreme se kuha na glavi Pleše.

Pri Drejkju v Podnanosu je bil zbor in razpored: hrana in pijače v avtomobile in s kuharjem naprej! Ti so imeli nalogo na vrhu pripraviti malico, da ne bi kdo obnemogel. Motoristi so šli naprej kot izvidnice, glavnina — pešadija pa po stezah proti vrhu.

Na čelu Milan je korakal, čez kamnje je Jože skakal, za njim korake Vinko mešal, na začetju Stane skoraj pešal.

Tempo hoje je bil zelo hiter, vendar nihče ni hotel popustiti in posledica: na vrh so prišli vsi preznjeni in utrujeni, a vendar vsi dobre volje. Tudi vreme se je zboljšalo in razpoloženje je bilo izredno dobro.

Kmalu za vrhom sta Jurij in Dušan že čakala s pripravljeno malico. Kako sladko se je bilo vsteti ter malo pojesti in popiti. Kar odtrgati se ni dalo iz prijetne sevede, ki jo je dajal košat hrist. Seveda je tudi dobro vince iz Podnanosa pomagalo k razpoloženju.

Po odmoru so se težko otovorjeni odpravili proti cilju: Vojkovi koči. Po položnih planinskih pašnikih, posejanih z lepim planinskim cvetjem, jih je pot vodila mimo starodavne cerkvice proti modernemu televizij-skemu stolpu. Na jasi pod stolpom in Vojkovo kočjo je bil tabor. Kmalu je veselo prasketal ogenj.

Kot za stavo Jurij ogenj podtika, Stano na palice razžije natika, Jože tam čebulo reže, v koči oskrbnica streže; Dušan čevapčice peče, Cveto v koči karte meče; vesela družba vino pije na vse to skupaj sonce sije.

Dušan je pripravil tako dobre čevapčice, da so kar sproti zmanjkovali. Bilo je vsega dovolj: jedade,

pijače, smeha, dobre volje, lepih razgledov in pogovorov. Tudi oddajnik so si ogledali. Tako je v prijetnem razpoloženju minil popoldan in treba se je bilo odpraviti proti domu. Se skupna slika ob televizij-skem oddajniku in — odhod: nekateri po strmi poti na Razdrto, drugi pa proti Podnanosu. Ker je družbica za Razdrto zamudila avtobus, je bilo treba do Podnanosa peš — po asfaltni cesti, drugi pa:

Družba vesela v popoldanski uri navzdol proti domu počjo jo odkuri, po poti navzdol se pa nekaj zgodi, kar je resnično, a smešno se zdi. Ves dan nekateri so v družbi mencali, kje bi mi rožic planinskih nabrali, to vse je že drugim sumljivo postalo, a skrito na koncu le ni ostalo. Ko Silvo pod grmom je rože odkril, skrivnost je med njimi nekoč le razkril: ker se svoje je žene marsikdo bal, zato je kot koza tam šarnice bral. Bal se je, da doma jo bo skupil, upal je, da se bo s šopkom odkupil.

Na vrhu je zmanjkalo poguma za peščenje in vsa vozila so bila do zadnjega mesta zasedena. Samo dva junaka sta jo ubrala peš v Podnanos in prišla prej kot avtomobili.

Pri Drejkju v Podnanosu še malo čaja in kave, še nekaj kozarčkov, polurno obujanje spominov in potem domov.

Bilo je vse lepo! »Še bomo šli«, so skupno sklenili, ko so si v Podnanosu zaželeli lahko noč in se odpeljali vsak proti svojemu domu.

S B

vsega po malem za vse

Gašenje s penami

Požare največkrat gasimo z vodo. Gašenje z vodo je osnovano na dejstvu, da ima voda veliko izparilno toploto, zato odvzema gorečemu predmetu veliko toplote. Ko se predmet ohladi pod temperaturo vnetišča, je nevarnost odstranjena. Pri gašenju z vodo nastane para, ki odriva od gorečega predmeta za gorenje potreben zrak. Se bolj učinkovito kot s curkom vode gasimo z drobno razpršeno vodo, ker ima razpršena voda veliko večjo površino kot polni curek. Voda pa ima te slabe lastnosti, da zaradi namočenega blaga povzroči lahko večjo škodo.

Z vodo tudi ne moremo gasiti, če se vnamejo organske tekočine, ki so specifično lažje od vode. Na primer, če se vname rezervoar z nafto odleti po navadi zaradi eksplozije plinov nad površjem nafte najprej pokrov rezervoarja. Nato udari iz rezervoarja plamen.

Če bi tak plamen gasili z vodo, bi se voda, ki je specifično težja od nafte, pogrezala na dno. Površina nafte bi se dvignila, ker bi jo voda na dnu rezervoarja izpod-

rivala. Tako bi se goreča nafta kmalu začela pretakati preko robov.

Take požare kjer bi voda povzročila škodo ali bi bila neučinkovita, gasimo danes z aparati, ki proizvajajo peno. Manjši gasilni aparati vsebujejo dve raztopini, ki se v trenutku uporabe avtomatsko pomešata. Obe raztopini vsebujeta penilce; običajno so to razgrajeni produkti beljakovin, alkilarilsulfonati in drugi. Penilec povzroči, da se v trenutku pomešanja obeh tekočin tvori ogromna količina pen, ki preprečuje dostop zraka in s tem prepreči proces gorenja. EZ

MODROSTI

Prvi vtis je važen, drugi pa odločilen.

Ni pravice brez dolžnosti.

Če te piči osa, ne preklinjaj čebele.

Če tuliš kakor volk, ohrani raje molk.

Ne boj se trdega oreha, boš bolj vesel jedra uspeha.

Tistega, ki se boji misliti, imajo večkrat za discipliniranega.

»Zdaj greva domov, da zaprosiš očeta za mojo roko.«

SKROMNOST

Devetdesetletni starček pride k zdravniku in toži o svojih težavah.

»Dragi strček«, pravi zdravnik, »nisem čarovnik in vas ne znam pomladiti.«

»Saj ni treba,« odgovori starček, »jaz bi bil zadovoljen že s tem, če bi se lahko še naprej staral.«

LJUBEZEN IN ZAKON

»Ljubezen je najčudovitejša stvar na svetu,« je dejala znana filmska zvezda, »škoda le, da se toliko ljudi poroči in jo s tem uniči.«

NAGLICA

Neka ženska telefonira v turistični urad: »Rada bi potovala z letalom iz Pariza v New York. Kako dolgo bo trajalo potovanje?«

»Grem pogledat,« pravi uslužbenec, »samo minuto, tovarišica...«

»Minuto? Hvala lepa,« odgovori ženska vsa zadovoljna in odloži slušalko.

DOMISLICA

Peter je v šoli kar naprej klepetal. Učitelj mu je zato napisal v zvezek: »Peter je sicer priden učenec, a preveč klepeta.« Naslednji dan je našel v zvezku očetov podpis s pripombo: »Morali bi spoznati njegovo mater.«

»Tu imaš denar za hotel, če bi te tudi mama ne hotela sprejeti.«

NAGRADNA KRIŽANKA

			PRED-LOG	ŽIVO SREBRNI RUDNIK	IMAMO	ALUMINIJ	MESTO BLIZU MILANA	KOSITER	VPRAŠALNI PRISLOV	AVSTRICA	VIŠEČI KAPNIK
										DRŽAVA V AZIJI	
			RADO SIMONITI			KUHINJSKA POSODA	G	ŽEN. IME RUDI SIMAC		IVAN TAVČAR ZATOČISČE	
			BELGIJSKO MESTO REKA V GANI						LEP		
									BITJE		
ČOP	PREMER	OTOK	BARIJ	NAŠA FLANELA REKA V VENEZUELI				ENAKA SOGLAS.		PRED-LOG	
MESTO					SIMON					ARAB. ŽREBEC	
PRED-LOG		MESTO V BOSNI	RIBA		NEPLODEN			DOMAČE ŽIVALI SANI		DRŽAVA V ZDA	
ZNIZANA NOTA		NEVESTINA	POSEDUJEM HERCEGA VEC			SKRAJŠAN OSEBNI ZAJMEK	DEL PARLAMENTA				
ŠTEVNIKY PRIDEVNI RABI					LJUDSKI ODBOR	M. IME SRB. M. IME					
PREDLOG	AFRIŠKA DRŽAVA				VELIKA POSODA	REKA V FRANCII	PRIPOMOČNA PESEM		TOVARNA AVTOMOB.	SKRAJŠANI DEL CELINE	
		KRAJ POD ČAVNOM						PRVINA (CR)			
ŽEN. IME			PRED-LOG		ELAN					100m ²	

SESTAVIL R. DACAR

NAGRADE ZA RESEVALCE KRIŽANK

Tokrat smo prejeli rekordno število 47 rešitev.

Izžrebani so bili:

za 1. nagrado 30.— N din

Albin Bratina iz pripravljalnice

za 2. nagrado 20.— N din

Ana Ferjančič iz tkalnice

za 3.— 5. nagrado po 10.— N din

Ernesta Suligoj iz predilnice, Anton

Puc iz pomožnih obratov in Vera

Krašna iz splošnega sektorja v u-

pravi.

Izžrebani reševalci križank lahko

nagrade dvignejo v blagajni pod-

jetja. To velja tudi za nagrajence

iz predzadnje številke, ki jim zara-

di različnih stališč o prispevkih

pri obračunavanju takih nagrad, le-

teh nismo mogli izplačati.

PRAVILNA REŠITEV KRIŽANKE

Vodoravno od zgoraj navzdol:

delavski svet, seja, gl, RK, tov.,

križni, ena, navitek, t, RP, av, ro,

š, jazz, i, r, b, al, s, kra, o, kopel,

avla, a, Venera, pajac, i, st, a, e,

črt, lama, lata, rozasta, i, Ervino,

j, CM, etik, Col, i, cevka, e, rak,

banana, e, i, l, al, onega, AM, ocet,

gol, Elbrus, igla, a;

Rešitve oddajte ali pošljite do

25. t. m. v zaprti ovojnici, na kate-

ri morate napisati »nagrada kri-

žanka«.

OBVESTILO

Obveščamo člane Društva inžen-

irjev in tehnikov, da si bomo v

soboto 24. t. m. ogledali Tovarno

salonita in cementa Anhovo. Na-

potke dobite pri odboru DIT.